

VAN DE GEIT EN DE KOOL

DOOR OSWIN SCHNEEWEISZ

Het beheer op geiten is een gevoelig onderwerp. Afschot wordt vaak niet gehaald en er bestaat veel terughoudendheid. Hoe komt dat? Hoe kan het beter?

Beheer op reeën-populaties kan niet zonder verantwoord, maar doortastend afschot op de geit. De praktijk is echter dat dit te weinig gebeurt. Net zoals bij de bokken halen de meeste WBE's hun percentage niet. Met een alsmaar groeiende stand kun je dat niet verantwoorden naar de samenleving toe. Geitenafschot hoort bij serieus en duurzaam beheer.

Gevoelig

Toch is het nog een gevoelig onderwerp. De oude stelling dat je geiten moet sparen wordt hier en daar nog wel eens gehoord. Het is echter een volstrekt gedateerde 'wijsheid' die door moderne inzichten is ingehaald. Immers, als je

serieus aan populatiebeheer en aantal-reductie wilt doen is geitenafschot essentieel. De geit werpt immers elk jaar een tot twee kalveren. Wat aan het eind van de winter en vroege voorjaar ook meespeelt is de angst om zichtbaar drachtige geiten weg te nemen. Maar hoe erg is dat eigenlijk? Natuurlijk schiet niemand graag een drachtige geit, maar in wezen is het vooral een zaak van emoties. Een geit die aan het begin van de winter wordt geschoten is vermoedelijk ook bevrucht, alleen is het minder zichtbaar. Het niet schieten van drachtige geiten is dus vooral een gedateerde regel die meer met 'ouderwetse' ongeschreven etikettes van doen heeft dan met de nuchtere werkelijkheid. ▶

Foto: Roland Peltzer

► Te laat

'Over het algemeen geldt dat beheerders vroeger in actie moeten komen', zegt Cas Wichers (jachtvertegenwoordiger in de FBE Drenthe). Wichers: 'We hebben laatst de afschotcijfers van de provincies Groningen, Drenthe, Friesland en Overijssel met elkaar vergeleken zoals ze in het FRS (Fauna Registratie Systeem) staan vermeld. We vonden met name dat er in relatie tot de gemelde verkeersongevallen met reeën veel te laat afschot plaatsvond. Dit geldt niet alleen voor de geiten maar ook voor het bokkenafschot. Bovendien werd, ondanks wederom een lager totaalafschot voor Drenthe, het benodigde percentage afschot niet gehaald.'

Experiment

Wichers: 'Ik maak mij daar zorgen over. Je ziet het steeds weer gebeuren. In 2014 kregen de beheerders in Drenthe op 7 januari de wildmerken. Het gros van het afschot vond pas eind februari en begin maart plaats. In 2015 werden de wildmerken weer op 7 januari verdeeld, maar lieten we weten dat de wildmerken mogelijk zouden worden ingetrokken omdat de Raad van State nog uitspraak moest doen. In de maand januari realiseerde men plotseling het dubbele afschot als het jaar daarvoor in diezelfde maand. Daaruit blijkt dat een actieve houding wel kan. Het is vooral een kwestie van mentaliteit.'

Het lijkt soms wel alsof beheerders er als de kippen bij zijn om wildmerken te bemachtigen, maar zodra ze die in bezit hebben gaan ze op hun handen zitten toekijken om pas op het allerlaatste moment in actie te komen. Dan is het niet zo raar dat we ons afschot niet halen. We zoeken naar manieren om de beheerders eerder in beweging te krijgen. In Groningen is bijvoorbeeld geëxperimenteerd met een nieuwe methode. Daar zijn zo'n 1100 wildmerken verdeeld, terwijl er maar 880 reeën geschoten moesten worden. In het FRS kon de FBE-Groningen de ontwikkeling op de voet volgen en bij 880 werd de machtiging ingetrokken. De FBE Groningen gaf de Groningse WBE's dus ruimere mogelijkheden om het beoogde aantal te halen. Dit aantal werd ruim een week voor het einde van de afschotperiode gehaald waarna de machtiging werd ingetrokken. Op papier lijkt het of men slechts tachtig procent van het afschot heeft behaald, maar feitelijk was dat honderd procent van het beoogde afschot.'

Toonplicht

Wat Wichers betreft mag het geitenafschot een paar maanden eerder beginnen. Wichers: 'De bokkenperiode mag het hele jaar open. Want we zijn in Drenthe niet bezig met beheer, maar met 'voorkomen van krassen op auto's'. Daar berust onze aanwijzing op. Geiten zou je wat mij betreft prima kunnen schieten

Geitenaanpak in WBE Circul van de Ooij en Millingen werkt

'Wij hebben onze leden duidelijk gemaakt dat de ontheffing van de provincie is gebaseerd op het voorkomen van schade. Dat is het hogere doel', zegt Frans van Vliet (voorzitter van de reewildcommissie WBE Circul van de Ooij en Millingen). Van Vliet: 'Als de reewildcommissie beslist dat er een x aantal geiten af moet, dan moet dat gebeuren en daarbij treden we 'prikkelend en sturend' op. Als iemand bij de verdeling twee geiten teveel afschot vindt, moet hij dat aangeven. Dan gaat de machtiging naar iemand anders. Als je echter vroeg je afschot haalt, maak je kans op een extra machtiging. Daarvoor houden we een aantal machtigingen achter de hand. Wij attenderen onze leden erop dat zowel jonge als oude geiten geschoten moeten worden. Natuurlijk hoor je dan vaak dat je bij een oude geit de aanwas van volgend jaar wegschiet en dat men geen drachtige geit wil schieten. Als je dat niet wil moet je dus vroeger beginnen. Verder zetten we in op een brede en transparante communicatie. Valwild wordt aan alle beheerders gemeld. Daar gaat een stimulerende werking vanuit. Ieder afschot wordt ook aan de secretaris van de WBE gemeld zodat een individuele jager ziet dat de buurman al is begonnen. Met deze aanpak bereiken we hier een redelijk goede score: boven de tachtig procent.'

vanaf 1 september tot 1 maart en misschien smalreeën nog tot 1 mei. Als daar bij de betreffende beheerder tenminste voldoende kennis in aanspreken voor in huis is. Dan heeft men in 4 maanden extra tijd om geitenafschot te realiseren en verkeersongevallen te verminderen. Alles staat of valt echter met de instelling van de beheerder. In Overijssel is in 2014 mede op verzoek van de beheerders de decembermaand extra gegeven op geiten! Helaas werden in die periode maar een stuk of vier geschoten. We moeten betrouwbaar zijn als beheerders en dat ook uitstralen!

Boterbriefje

'Het idee van geiten sparen is afkomstig uit de naoorlogse periode', stelt Rob Borst. Borst: 'Vlak na de oorlog waren er in ons land nog weinig reeën. Toen is de gedachte dat je geiten moet sparen erin gehamerd. Dat idee zit nog tussen de oren van veel oudere beheerders. Het is waar dat dat gedrag moeilijk te veranderen is, maar het kan wel met een beetje sturing van bovenaf. Je kunt bijvoorbeeld wildmerken herverdelen als het afschot in november nog niet rond is. Je krijgt in dat geval geen wildmerk meer, maar de beschikking over een merk. Als jij het niet gebruikt, gaat het naar een ander. Een wildmerk is geen boterbriefje. Er zijn veel manieren om het gedrag te sturen, maar waar het om gaat is dat de individuele beheerders

beseffen dat dat ene ree dat zij niet schieten deel uitmaakt van het grote geheel, de populatie. Als honderd beheerders die ene geit niet schieten lopen er honderd geiten teveel rond.' 'De geitenperiode is nu te kort en verschilt per provincie. Het zou beter zijn als je één landelijke periode zou invoeren van 1 september tot eind maart. Daarbij zou je dan wel elke WBE een gebiedsgerichte onderbouwing in het werkplan moeten maken, waar en in welke periode beheer kan plaatsvinden. Bijvoorbeeld: de bosgebieden in september en oktober, dan nog eentje rond de sprongvorming en in december ligt de focus op de open gebieden waar de maïs dan weg is. In januari en februari is er rust en in maart kun je de resterende reeën beheren.'

Kwaliteit

De volwassen geit is de basis van de populatie en daarom des te belangrijker voor duurzaam beheer. Borst: 'Reeën-beheer gaat over de geit. Terwijl nu vooral aandacht op de bokken ligt. Daar waar het geitenaantal hoog is uit zich dat in de kwaliteit van populaties en dus ook in de kwaliteit van de bokjes. Als je goede bokken wilt, moet je geiten schieten. Dat hebben we in de Achterhoek gezien. Op een gegeven moment zat het daar helemaal vol met knopbokjes: er was veel kwantiteit, maar weinig kwaliteit. Toen men daar gericht ►

Foto: Roland Peltzer

- ▶ met de geit bezig ging nam de kwaliteit van de populatie toe. Dat bleek uit de gewichten. De reewildcommissies van de WBE en de reewildcoördinator kunnen bij de bewustwording van dit proces een veel grotere rol spelen.

Achterhoek

'Hier in de Achterhoek hebben we het aan den lijve ondervonden', zegt Bert Radstake van de WBE Zellem-Doetinchem. Radstake: 'In 2007 was hier inderdaad sprake van een overschot aan reeën. We hadden 800 aanrijdingen in dat jaar en het zat vol met knobokjes. We zijn toen gericht op geiten gaan beheren en je zag binnen een paar jaar effect: minder ongelukken en betere bokken. De laatste jaren zitten we op een afschotpercentage van zo'n 82 procent bokken en 77 procent geiten. Dat is nog geen honderd procent, maar het aantal ongelukken is gedaald naar 411 in 2015.'

Radstake, die recent ook werd benoemd tot leefgebiedcoördinator, wil vooral focussen op bewustwording en communicatie. Radstake: 'Elke vier weken stuur ik een overzicht met actuele cijfers naar alle WBE's en later in het winterseizoen doe ik dat elke twee weken. Zo weten alle WBE's van elkaar wat ze doen. Daarnaast informeer ik niet alleen meer de reewildcommissies, maar ook de voorzitters en de secretarissen van de WBE's. Vroeger

functioneerden reewildcommissies nogal eens binnen hun eigen koninkrijkje. Dat hebben we met deze aanpak doorbroken. Goed reewildbeheer is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.'

Mentaliteit

Als leefgebiedcoördinator wil hij zich inzetten voor meer bewustwording. Radstake: 'Elke beheerder moet zich realiseren dat het uit de klauw loopt als je te weinig aandacht aan de geiten schenkt. Met de bokken zijn we hier een aantal jaar geleden wildmerken halverwege het seizoen gaan herverdelen. Als het jou niet lukt, moet de buurman het maar doen. Dat werkt. De vraag is echter of dat ook bij geiten werkt. Ik ben bang dat men dan snel de neiging heeft om het de buurman maar te laten opknappen. Een ontheffing is echter niet vrijblijvend. Je gaat als beheerder een verplichting aan. Die moet je nakomen. Dan geeft het geen pas om wel op de bok en niet op de geit te gaan omdat je geen zin hebt om in de kou te zitten of zonodig een geweitje aan de muur wil. Die mentaliteitsverandering is op gang gekomen, maar heeft tijd nodig. Ik zie het bij de jonge generatie. Het is vooral de oudere generatie die soms nog zoiets heeft van 'het is mijn veld, het zijn mijn reeën en ik bepaal zelf wel wat ik in mijn veld doe.' Die mentaliteit kan anno 2016 echt niet meer.'